

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 19

Lýsingarprísir fyri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 22. mei 1948

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárið

22 Arg.

Tøkan av stýrismálum og landsins inntøkur

Tann nýggja stýrisskipanin gevur okkum rættin til at taka nær sagt øll stýrismál og leggja tey undir Løgtingsins ræði.

Hetta er nettupp tað, ið er hövuðsmálið í stjórnarskipanini, at vit taka undir hond æntin beinanvegin ella liðandi øll tey mál, sum áður hin danski staturin hevur umsitid og havt út-reiðslurnar av. Taka vit málini, hava vit eitt vald og eitt ræði yvir øllum okkara innlendis viðurskiftum, sum vit ongantið fyrr hava havt. Taka vit tey ikki, er stóðan ikki ódrvisi broytt, uttan at tær reglur eru komnar í gildi, at vit hava rættin at taka tey.

Sjálvsagt er fyrri neyðini, at tey verða tikin. Hetta langa stríð hevur staðið um sjálvstýri, og sjálvstýri er, at Løgtingið tekur um hendi stýrismálini í landinum. Eisini er tað so nógv umráðandi at taka ræði á vissum málum, ti tey hava hin størsta týðning fyrri okkum sum fólk. Her hugsa vit serliga um alt tað, sum víðvíkir tí andaliga: skúlamál, mentunarmál. Hitt andaliga og mentunarliga er tað, ið tryggja skal fólksins liv. Andaligt frælsi og andaligt sjálvbjargni er hitt týðningarmesta av øllum. Tað er meira umráðandi enn politiskt frælsi. Eitt fólk, sum ikki andaliga kann halda sær uppi, ella ikki er ført at røkja síni andaligu mál, er einki fólk. Hin andaliga ávirkanin uttan ifrá er eisini í okkara dögum so ógiliga sterk, at okkara stýrismenn mugu ansa henni og gera tiltøk at mótast henni.

Men at »yvirtaka« mál kostar pening. Danskurin hevur goldið okkara umsiting av landinum, og tá ið vit taka umsitingina, mugu vit gjalda hana. Landið má hava inntøkur, og tær mugu koma, soleiðis sum samfelags-skipanin er, inn æntin við skatti ella tolli.

Hin politiski flokkurin, sum eitur Fólkaflokkurin, og sum hevur valt sær at sita hendur í favn, rópar reyðsmannsliga, at Løgtingið skal taka mál — ja, beinan vegin øll mál. Men

hevur hesin flokkur lagt greiðar inntøkuveginar? Hevur hann sagt sínum veljarum, at sjálvstýrið kostar pening; at landsins uppbygging kostar offur, persónligt offur? Nógvir av landsins íbúgvum hava vunnið pening, og sum vörumongdin hevur verið, sýnast nógvir menn at hava góð ráð, so vit skuldu nú havt evni og umstøður til peningaliga at borið eitt sjálvstýri. Eru ráðini ikki nú verða tey tað ongantið. Men politiskir flokkar mugu tora at gera lógir, ið vøita landinum nógstórar inntøkur.

Fólkaflokkurin gekk ikki við til uppskot frá gl. Sjálvstýrismonnum og Javnaðarmonnum um at fáa Løgtinginum so miklar inntøkur, at vit kundu taka yvir ymisk mál.

Nú er sjálvsagt lætt at standa framman fyrri fólkinum og rópa djárvliga, at øll mál skulu verða tikin. Hetta gevur kanska partapolitiska styrki, men hatta er ábyrgdarleysur siður. Skal stýrið taka mál um hendi, so má Løgtingið jætta inntøkur, ið tryggja teimum nógmiklan pening. Ella er ætlanin at rakfóðra umsitingina? Skulu kanska einstakir stættir bera sjálvstýri, vissir menn og stættir sleppa undan, men hava tað sum eitt glitrandi bringumerki at seta fram og so standa sum tjóðskaparkappar í fólksins eygum?

Landsstýrinum er latið upp í hendur at kanna mál, sum tikin kunna vera, og leggja fram uppskot til tøkuna fyrri Tingið. Landsstýrið skal eisini gera uppskot til fíggjarlóg og leggja hana fyrri Tingið. Tá sleppa menn, sum vilja taka og fáa ræði, at sýna sín góða vilja og ganga tær inntøkuleiðir, sum tryggja kunna Landsstýrinum hin neyðturviliga pening.

Lastvognskoyring

Anton Arge (y) Húsabrugv

Tlf. 443

Grønlandsfiskiskapur

Fáur og eingin er nú kunnigari í Grønlandi enn Føroyingar. Teirra summarfiskiskapur undan krignum var mest har uppi, og teir hava roynt til fullnár tað, at fiskur trýtur ikki.

Teir hava eisini roynt nú aftaná kríggið, men tað er ymiskt, ið forðar, at fiskiskapur kann vera røktur har til litar. Og serliga er tað oljuspurningurin. Vit hava drigið fram henda spurning fyrr. Tað eru bert stór skip — helst skonnartir —, ið fara upp, og tær fáa ikki gjørt meira enn ein túr, tá ið tær skulu sigla heim við fullum farni. Kundu skip verið liggjandi har uppi og fiskað alla tíðina lika til heystar, hevði veiðan verið tvi- og trýfald; men tað kunna tey ikki, ti tey hava einki móðurskip, ið taka kann fiskin og hava olju til teirra.

Nú frættist, at aðrar tjóðir gera seg út at fiska undir Grønlandi; Danir skulu fara og Nordmenu fara. Sjálvandi mugu teir hava hugsað um oljuspurningin og senda ivaleyst skip upp við olju, eins og teir hava skip at taka fiskin heim.

Ein skuldi hildið, at tað var ikki ógjørligt, at vit Føroyingar kundu fingið henda spurning loystan og sent heilan flota upp bæði stór og smá skip. Føroyingar kundu tá samráðst við hesar tjóðir, ið fiska har, og fingið oljuspurningin greiddan á tann hátt, at skip, sum tær sendu upp, eisini hövdu olju við til føroysku skipini. Og at gjørt móðurskip út at tikið fiskin

heim, var ikki ógjørligt. Føroyingar hava nú eisini sjálvir fingið sær stórt og gott skip.

Hvussu so hetta mál kundi verið greitt, so mátti tað verið eitt mál, ið stýrismenn og vinnu-menn tóku til umhugsingar. Fiskiskapur við Eystur-Island kann vera óhollur hjá linu- og snørrisskipum. Við Grønland hevur tað ikki svtast at eydnast væl, og kundu tí Føroyingar havt líkindi at manna út stóran flskiflota til Grønlands í summ-ar, var einki at ivast í, at veiða og úrtøka hevði verið av tí mesta.

Teir sleptu róðrinum.

Oddamenn sjálvstýrissrøslun-nar sviku sjálvstýrishugsanina. Tað sigst, at gamlir sjálvstýrismenn hava spátt, at sambandið at endanum skuldi fremja sjálvstýrið í Føroyum. Mongum tykist tað ótrúligt. Men hent er tað. Sambandsmenn vaktu so, at teir játtaðu sjálvstýri og hava givið seg til at seta tað í verk — byggja grundina, leggja stóðið.

Sjálvstýrissrøslan sum politisk røsla var leys og sveimandi. Tað var altíð tungvunnið hjá henni at fáa viðhald í einum realistiskum fólki, sum striddist sitt beiska hvønn dagsliga stríð fyrri at bjarga livinum. Hon kundi ongantið fóta sær fíggjarliga. Tó var hon radikal og mangan framburðshugað.

Men broyting kom í. Hon gjørdist afturhaldandi á mongum økjum, og radikalar lindir slitnaðu burtur úr. Hon kløvnaði.

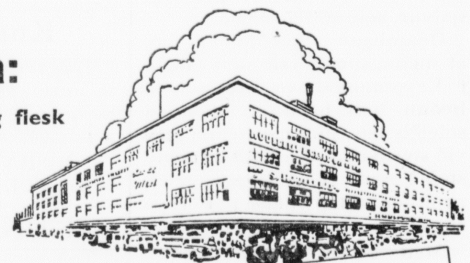
So legði hon saman við vinnu-

Vit lata:

Feskkt kjøt og flesk
pylsur
feitivörur
livurpostei
salatir
konserves

S. HOULBERG A/S

Medbven, København.



UMBOÐ:
B. MORTENSEN
TÓRSHAVN
Telefon 326